

ПОДОРОЖНІЙ НАРИС І ТРАВЕЛОГ: АСПЕКТИ КОМУНІКАЦІЇ

Жанр «подорожі», як і подорожній нарис, посідає проміжне становище між документальною й художньою літературою. Часом замітки мандрівника можуть нагадувати мемуари, тобто автор спочатку згадує свою подорож, а потім, записуючи, доповнює її коментарями, ліричними відступами, екскурсами в історію. Продовжувачем жанру «подорожі» став травелог. Щось «подорож» і подорожній нарис втратили, проте багато й набули, це, перш за все, доступність, наочність, інформаційність, можливість виходу до найширшого кола реципієнтів, користувачів Мережі.

Ключові слова: «подорож», шляховий нарис, травелог.

I. Вступ

Останнім часом зріс інтерес до травелогу, що розвинувся з жанру «подорожі». Багато рис «подорожі» притаманні й подорожньому нарису, і те, що традиції подорожнього нарису «...генеалогічно близькі до подорожей, безсумнівно, проте є й відмінності, що не дозволяють ставити знак рівності між ними» [1, с. 9]. В основі «подорожі» лежить опис переміщення в просторі мандрівного героя, розповідь про події, що відбулися під час подорожі, опис вражень мандрівника, його роздуми про побачене та широкий інформаційно-пізнавальний план. В. Михайлов зазначає, що «в літературних подорожах, на відміну від наукових та інших видів, інформаційний матеріал висвітлюється на основі художньої та ідеологічної концепції автора» [9, с. 12]. Дослідник справедливо вважає, що літературна подорож виникла як жанр у XVIII ст. на основі трансформації «ходінь» у подорожні записки; на подальший розвиток жанру вплинули європейські зразки літературної подорожі. В. Михайлов підкреслює, що пізніше, у XIX ст., жанр продовжує розвиватися у формі щоденникових, епістолярних і мемуарних подорожніх записок художнього або художньо-публіцистичного характеру.

Жанр «подорожі» посідає проміжне становище між документальною й художньою літературою. Синтетизм його жанрових складових неодноразово відзначали дослідники; вони розглядають «подорож» як «збірну літературну форму» [12, с. 52]. Традиції подорожнього нариса формувалися не одне десятиліття, і трансформації принципово не змінили його жанрової природи, головне в якій – «потяг до Іншого» (О. Еткінд). У ньому, як і раніше, точно фіксуються особливості суспільного устрою, природа, архітектура, побут, звичаї, вірування народів різних країн. І завжди в центрі розповіді опиняється її автор, який висловлює своє ставлення до того, що бачить. Зокрема, С. Гандлевський при цьому бачить відмінність між «письменником-екскурсоводом» і «гідом-журналістом»: перший, на відміну від другого, «нерідко «загороджує» собою пам'ятки, заради яких, начебто, він обзавівся книгою. Дивна річ, але саме ця дивина у хорошому письменнику і цінується» [3, с. 272]. Можливо, в цьому висловлюванні міститься певна гіпербола, проте треба визнати, що подорожні записки й нариси, написані талановито, і читаються з інтересом, причому не тільки до зображуваного, а й до особистості оповідача.

II. Постановка завдання та методи

Метою статті є реконструкція та дослідження відмінних особливостей тих форм комунікації між автором та читачем, які виникають у подорожньому нарисі, «подорожі» й травелозі. Використано методи узагальнення, порівняння, аналізу та синтезу.

III. Результати

Жанр «подорожі» досить вивчений. У середині 20-х рр. XX ст. «формалісти» вважали, що він з'явився під впливом М. Карамзіна завдяки його «Листам російського мандрівника» (1801) і «закінчився» у «Мандрівнику» (1832) О. Вельтмана; збережені елементи «подорожі» в першій половині XIX ст. використовували в інших жанрах. У 1970-х рр. «подорож» досліджував В. Міхельсон, який розглядав його як подорожній нарис, вважаючи, що літературна подорож «успадковою специфічною формою типізації в дорожньому нарисі» [10, с. 106]. За такого підходу літературна подорож фактично стає різновидом нарису, а її основні риси можуть бути з невеликими застереженнями присвоєні й жанру подорожнього нарису. Власне, нарисовий жанр і починався з літературних подорожей, які трансформувалися в подорожній нарис. У XVIII ст. кращі його зразки створили О. Радищев і М. Карамзін. Але якщо останніми десятиліттями нарис не привертав уваги дослідників, то «подорожі» присвячено чимало праць, де, як правило, висвітле-

но історію жанру, проаналізовано особливості творів окремих авторів, охарактеризовано художню оповідну структуру.

Літературну подорож як самостійний жанр розглянуто в працях таких дослідників, як: В. Гумінський [4; 7], Н. Маслова [8], В. Михайлов [9], К. Стеценко [12], М. Шадріна [13], В. Шачкова [14] та ін. Скажімо, В. Гумінський вважає, що «подорож» – це «жанр, в основі якого лежить опис мандрівником (очевидцем) достовірних відомостей про будь-які, в першу чергу незнайомі читачеві або маловідомі країни, землі, народи у вигляді заміток, записок, щоденників, журналів, нарисів, спогадів. Крім власне пізнавальних, подорож може ставити додаткові – естетичні, політичні, публіцистичні, філософські та інші завдання; особливий вид літературних подорожей – оповідання про вигадані, уявні мандрівки <...> з домінуванням ідейно-художнього елемента, що тією чи іншою мірою дотримуються описових принципів побудови документальної подорожі» [7, с. 314–315]. Дослідник використовує поняття «ідеї свободи» як основну характеристику жанру подорожі [4, с. 41]. На його думку, «ідея свободи» не означає відсутності композиційної стрункости, співвіднесення в них частини і цілого. І, як би не позначали свої твори їх автори («записки», «нотатки», «листи зі шляху», «дорожні нариси», «портрети і пейзажі», «дорожні щоденники»), усі вони підпорядковані законам жанрової єдності та жанрової автономії. Виникає й проблема співвідношення в «подорожах» власне художніх елементів (насамперед «поетичного вимислу») і документальної достовірності, актуальної також і для нарису. Вона не може вирішуватися однозначно хоча б тому, що має пряме відношення до особливостей літературної природи «подорожі», жанру «пограничного», що чинить опір суворому, однозначному поділу літератури на художню й документальну, і в цьому сенсі літературна подорож нагадує нарис.

У своїх дослідженнях Н. Маслова наполягає на тому, що літературна подорож є виключно публіцистичним жанром (хоча, зауважимо, художність теж є невід'ємною властивістю публіцистики). Вона ділить «подорожі» на вигадані й реальні, зараховуючи останні до публіцистики у вузькому розумінні. Серед жанрових особливостей «подорожі» Н. Маслова називає й «створення цілісної картини соціальної дійсності, що відображається, багатосторонність її опису й активну роль автора-мандрівника, очевидця як дійової особи описуваних подій, суб'єктивність авторського підходу» [8, с. 72]. В. Михайлов вважає «подорож» жанром «красного письменства, в основі якого лежить опис реального або уявного переміщення в достовірному (реальному) або вигаданому просторі мандрівного героя (частіше героя-оповідача), очевидця, що описує маловідомі або невідомі вітчизняні, іноземні реалії та явища, власні думки, почуття і враження, що виникли у процесі подорожі, а також розповідь про події, що відбувалися в момент подорожі» [9, с. 45]. Вивчаючи розвиток жанру «подорожі» в американській літературі, К. Стеценко помітила, що із самого початку він виникає у формі небелетристичних записок, які переходять потім у художній текст, у якому «відбувається формування цілісної картини буття із розрізнених деталей, індивідуальне співвідноситься з універсальним, особистість і нація перебувають у процесі самопізнання» [12, с. 11]. При цьому подібні тексти дослідниця вважає проміжним етапом між документалістикою й белетристикою. М. Шадріна не дає чіткого визначення жанру, припускаючи умовне позначення групи відповідних текстів – «подорожі» – і підкреслюючи, що кордони його рухливі. Дослідниця пропонує ряд синонімічних термінів: література подорожей, записки подорожей, ходіння, подорожні записи, подорожня проза, нариси по путі, денні записи. Вона називає «подорожі» «літературою в літературі, де так само, як і у великій літературі, існують протилежні та проміжні форми» [13, с. 81]. У дослідженнях В. Михайлова, К. Стеценко, М. Шадріної акцент зроблено на синтетичності жанру, поєднанні в ньому інших жанрів, змішуванні документалістики й белетристики. Вони вважають, що головною особливістю «подорожі» є синтез документального та белетристичного начал, що виявляються в установці на інформативність у поєднанні з підкресленим суб'єктивно-авторським ставленням і відбором фактів реальної дійсності. Слідом за В. Гумінським, В. Шачкова також зараховує ці види літературних подорожей до «гібридного», проміжного, але самостійного жанру «подорожі» [14, с. 279]. І якщо проводити розмежувальну лінію між літературою подорожей і нарисом, то, перш за все, треба відзначити, що відверта вигадка жанрові. ознакою останнього не є. Виходячи із цього, ні «Листи з Іспанії» В. Боткіна, ні «Фрегат "Паллада"» І. Гончарова, ні «Острів Сахалін» А. Чехова, ні «Гілку сакури» В. Овчинникова до літератури «подорожей» зарахувати не можна.

Однак і для жанру «подорожі», і для подорожніх нарисів характерна подібна оповідна ситуація, зумовлена тотожністю світу оповідача й персонажів; автор-персонаж присутній в історії, що розповідається, є учасником і спостерігачем зображуваних подій. Часом замітки мандрівника можуть нагадувати мемуари, тобто автор спочатку згадує свою подорож, а потім, записуючи, доповнює її коментарями, ліричними відступами, екскурсами в історію... Звичайно, у результаті процесу взаємодії жанрів на їх стижах виникають нові жанрові форми. Але виділити й описати їх непросто, і різні погляди тут виникають цілком закономірно.

Свого роду продовжувачем жанру «подорожі» став тревелог. У «Вікіпедії» зазначено, що тревелог – це короткометражний фільм-подорож, що виник як жанр у 1910-х рр.; такі фільми показували на освітніх лекціях, ярмарках, у програмах вар'єте, у невеликих кінотеатрах [16]. Ми ж

вважаємо, що травелог як жанр утвердився ще в XIX ст. Як і нарис, він посідає проміжне становище між художніми та документальними жанрами. І якщо подорожній нарис зазвичай пишуть після завершення подорожі, коли автор виділяє у своєму творі найбільш значущі і яскраві, на його думку, епізоди, то травелог – це подорожній щоденник, який містить докладний опис того, що відбувається в дорозі, те, свідком чого став, що бачив, відчував мандрівник. Сьогодні травелог викликає інтерес багатьох дослідників, які намагаються позначити його жанрові кордони, ознаки, особливості оповіді, роль автора тощо. Скажімо, Н. Нікітіна і Н. Тулякова абсолютно справедливо, на нашу думку, виділяють такі ознаки травелогу:

«1. Травелог – це я-оповідання, що припускає обов'язкову наявність оповідача-мандрівника, який представляє єдиний фокус зображення. Саме це відрізняє травелог від романно-новелістичної форм і публіцистичного звіту про подорож.

2. Просторово-часові рамки сюжету задані реальністю як початок і кінець подорожі...» [11].

Ті самі дослідники позначили й основні елементи жанру:

«1. У травелозі передбачається наявність кордонів. Простір неоднорідний і представлений у вигляді опозицій: протиставлення мандрівника і світу, контраст між рідним і чужоземним, внутрішнім і зовнішнім, містом і природою, минулим і сьогоденням, літературою і реальністю, текстом і претекстом, двома або більше стилями.

2. Дискретність оповіді тягне за собою композиційну розмитість. Початок і кінець подорожі можуть бути обрані умовно або формально, характерний відкритий фінал. Це передбачає циклізацію травелогу. Одночасно популярні численні вставні елементи, що приводить до внутрішньої поліжанровості» [11].

Схоже визначення травелогу пропонує А. Бондарева: «...травелог – твір, що розповідає «про подорож (журнал, діалог, щоденник, у сучасному розумінні ще й блог, присвячений опису мандрівок). Жанр нині не просто затребуваний, а популярний. Але тому і розмитий» [2]. Справді, не кожні подорожні враження стають травелогом, оскільки цей жанр має на увазі не тільки звіт про побачене, а й «оповідь, підкріплену історичними свідченнями (замальовками, картами), порівняльним аналізом (що було на території в минулому, що тепер) і рефлексією того, хто пише (очікування і побачена реальність). Крім фізичного переміщення тіла в просторі, цей жанр передбачає і метафізичну подорож, у фіналі якої відбувається якщо не дорослішання, то, як мінімум, зроста досвідченість (як оповідача, так і читача)» [2].

Ми вважаємо, що до травелогу можна зарахувати «Из Сибири» (1890) А. Чехова, оскільки ці подорожні записки зроблені безпосередньо під час поїздки письменника на Сахалін, і їх публікували в суворінському «Новомоєремені» в міру його просування на Далекий Схід, тоді як «Острів Сахалін» був написаний уже після повернення автора. Але це твір визнаного письменника-класика, проте якщо читача не дуже хвилюють художні достоїнства і лексичні (поряд з пунктуаційними) особливості тексту, він може звернутися до записів мандрівників у «Живому Журналі» (рубрика, природно, «Подорожі»), де трапляються вельми цікаві шляхові записки. Більше того, нині травелоги набули такої корисної якості, як візуалізація, що додає впевненості в невигаданості й неупередженості розповіді (фотошоп ми тут до уваги не беремо, оскільки в цьому випадку в ньому немає особливого сенсу). «Зміна вектора освоєння світу з географічного до культурного, – вважає О. Юферева, – спричинила розширення жанрового поля та різновидів графічного оформлення. Сьогодні путівник, книга-травелог, медіа-травелог не уявляються без фотографії. З'являються нові формати видань, в яких словесний супровід гранично скорочується. «Конструкція» травелогу ускладнюється, адже фотографічне зображення співвідносне з коментарем-підписом і з журналістським текстом» [15, с. 238]. І в цьому плані вельми цікаві тексти під загальною назвою «Журнал подорожей», що публікує А. Антоновський (нік – andanton). До речі, забавні й підписи автора до фотографій. Ну, скажімо, така: «Непогано вийшов кадр, чи не так? Бронзовий мужик на коні – Ендрю Джексон, герой війни 1812 року (друга Вітчизняна війна між Англією і США, яка тривала два роки, а ви що подумали?), майбутній президент США, зображений тепер на десятидоларових банкнотах. Площа перед собором, відповідно, площа Джексона...» [5]. Той же А. Антоновський опублікував і нотатки про подорож по Швейцарії («Залізниця Швейцарії»), Англії («Нульовий меридіан»), Франції («Париж скульптурний», «Руанський собор»), Сполучених Штатах («Чиказькі байки» (не мотоцикли, а саме байки)), Італії («Венеція. Гранд канал») тощо. Усі ці тексти відрізняє безсумнівний літературний хист їх автора, його спостережливість, почуття гумору, безпосередність сприйняття та кожні тексти блогера, що пише під ніком travel-fanat. Скажімо, відвідавши Францію, він розповідає не про найбільш відвідувані туристами місця, а про ті, де можна зустріти справжніх парижан. Скажімо, пост «Богемний квартал Марє в Парижі: про що не здогадуються туристи» [6]. «Моя думка про Париж, – пише travel-fanat, – після трьох відвідувань французької столиці склалася і виглядає приблизно так. Ейфелева вежа прекрасна здалеку і ввечері, цибульний суп – не та страва, яку варто шукати в меню паризьких ресторанів, класичні парижани існують і живуть у богемному кварталі Марє. Отримати задоволення від міста можна навіть за один день і практично безкоштовно, але краще провести тут мінімум тиждень, витративши по можливостях.

Маре – означає болото, раніше тут жили аристократи, а зараз район облюбували багаті парижани, єврейська громада, секс-меншини й богема. Не найгірша компанія. За моїми спостереженнями, саме ця частина суспільства обирає кращі місця для життя в містах, наповнюючи їх домашнім затишком, скромною чарівністю буржуазії та міським колоритом» [6]. Прогулянку по кварталу Маре travel-fanat пропонує почати з ринку Les Enfants rouges: «Ніяких тобі мігрантів і туристів, ніякої метушні і мінімум сміття під ногами. Тут зустрічають знайомих, багато спілкуються, купують першу полуницю й найсвіжіші морепродукти, м'ясо, птицю, квіти або фрукти, їдять, нарешті» [6]. Продовжує блог замітка «Кондитерська Popelini», де автор зауважує: «До чого звикли туристи? До мережі кондитерських Ladurée, в яких роблять знамениті тістечка макарон. Забудьте про них, їх непогано роблять і в Києві. Парижани шикуються в чергу за крихітними тістечками Попеліні по 1.85 євро за штуку. <...> Мініатюрні заварні тістечка з начинкою з різних сортів шоколаду, ванілі, фісташок, лимона і ще, ще, ще...» [6]. Магазин Merci також потрапив до поля зору travel-fanat, який знову зазначає як позитивний момент, з одного боку, наявність корінних парижан, а з іншого – відсутність мігрантів і туристів. У магазині продають «дизайнерські меблі, книги, одяг, різні прикольні домашні штучковини, канцелярські товари, біжутерію, дитячі речі» [6]. Автор підкреслює, що у кварталі Маре знаходиться також безліч галерей, і рекомендує відвідати хоча б одну з них – галерею Perrotin, де виставляють як світові шедеври, так і роботи молодих художників, які в подальшому знаходять світову популярність, як, скажімо, Такеші Мураками та Даміан Херст. Але, оскільки для французів їжа – це свого роду культ, travel-fanat раз у раз повертається до закладів французького громадського харчування, таких як, скажімо, бар Dessance або секретний ресторан Freegan Pony, бар-кондитерська Dessance, Бістро Chez Bouboule, пивоварня Brasserie la Goutte d'Or, ресторан La Salle, нічний клуб Glazart (La Plage) тощо. Уся інформація, повторимось, супроводжується фотоілюстраціями, що робить її більш наочною. Візуалізація травелогу – «фактор, що впливає на сюжетні трансформації жанру: строго окреслений пунктир пересування, конкретність мети прибуття. Інформаційна напруга (переважання довідкових відомостей) знімається не авторською рефлексією та переживаннями, а розгляданням фотографій як продовження читання» [15, с. 239]. Автору дорожніх нотаток уже не потрібно ускладнювати собі життя, підбираючи потрібні епітети, метафори тощо, щоб зробити свій текст більш доступним для читацького сприйняття, досить просто додати фотографію, а без неї, зауважимо, текст травелогу помітно втрачає в силі впливу на реципієнта (згадаємо: краще один раз побачити, ніж... тощо). Ілюстративний матеріал, впливаючи на фактуру тексту, на організацію оповіді, в якій виникають додаткові описи, що коментують фотографії, визначає нові специфічні особливості старого жанру подорожніх записок. Це питання потребує подальшої розробки.

IV. Висновки

Як бачимо, жанр «подорожі», як і її «послідовник» подорожній нарис, завдяки вдосконаленню засобів комунікації отримав новий імпульс для свого розвитку й трансформації. Щось вони втратили, що неминуче, проте багато чого набули. Серед цього «багато чого» – травелог з його доступністю, наочністю, інформаційністю, можливістю виходу до найширшого кола реципієнтів, які, треба визнати неминуче, сьогодні вже не стільки читачі, скільки глядачі.

Дослідження сучасного травелогу допомагає виявити відмінні особливості цього жанру, уточнити його місце в системі традиційних журналістських жанрів. На нашу думку, зараз травелог уже не варто однозначно зараховувати до «маргінальних» жанрів, оскільки він набирає популярності й стає предметом вивчення багатьох дослідників.

Список використаної літератури

1. Алексеев В. А. Очерк. Ленинград, 1973. 84 с.
2. Бондарева А. Литература скитаний. *Октябрь*. 2012. № 7. URL: <http://magazines.russ.ru/october/2012/7/bo18.html>.
3. Гандлевский С. Писатель и километраж. *Иностранная литература*. 2007. № 12. С. 271–272.
4. Гуминский В. М. Жанр путешествия в русской литературе и творческие искания Н. В. Гоголя : дис. ... д-ра филол. наук : 10.01.01. Москва, 1996. 410 с.
5. Журнал путешествий – LiveJournal. URL: <https://andanton.livejournal.com/>.
6. Записки трэвел-контрабандиста, или Путешествовать легко. URL: <https://travel-fanat-livejournal.com/>.
7. Литературный энциклопедический словарь / под ред. В. Кожевникова, П. Николаева. Москва, 1987. 752 с.
8. Маслова Н. М. Путевой очерк: проблемы жанра. Москва, 1980. 116 с.
9. Михайлов В. А. Эволюция жанра литературного путешествия в произведениях писателей XVIII–XIX веков : дис. ... канд. филол. наук : 10.01.01. Волгоград, 1999. 199 с.
10. Михельсон В. А. «Путешествие» в русской литературе. Ростов на Дону, 1974. 108 с.
11. Никитина Н. А., Туликова Н. А. Жанр травелог: когнитивная модель. *Ното Локуенс: актуальные вопросы лингвистики и методики преподавания иностранных языков* / под ред.:

- И. Щемелева. Санкт-Петербург, Вып. 5. С. 191–199. URL: <https://www.hse.ru/mirror/pubs/lib/data/access/ram/ticket/Никитина,%20Тулякова.pdf>.
12. Стеценко Е. А. История, написанная в пути... *Записки и книги путешествий в американской литературе XVII–XIX вв.* Москва, 1999. 312 с.
13. Шадрина М. Г. Эволюция языка «путешествий»: дис. ... д-ра филол. наук : 10.02.01. Москва, 2003. 394 с.
14. Шачкова В. А. «Путешествие» как жанр художественной литературы: вопросы теории. *Вестник Нижегородского университета им. Н. И. Лобачевского. Серия: Филология. Искусствоведение.* 2008. № 3. С. 277–281.
15. Юферева О. В. Медіа-травелог у сучасному друкованому виданні: жанрові витоки, специфіка, модифікації. *Вісник Львівського університету. Серія журналістика.* 2013. Вип. 38. С. 235–241.
16. Травелог. *Википедия.* URL: <https://ru.wikipedia.org/wiki/>.

References

1. Alekseev, V. A. (1973). Traveller's Essay. Leningrad (in Russian).
2. Bondareva, A. (2012). Wandering literature. *Oktjabr' magazine.* Retrieved from: <http://magazines.russ.ru/october/2012/7/bo18.html> (in Russian).
3. Gandlevskij, S. (2007). A writer and kilometrage. *Inostrannaja literatura – Foreign Literature Magazine*, 12, 271–272 (in Russian).
4. Guminskij, V. M. (1996). Traveller's genre in Russian literature and creative search of N. V. Gogol. PhD thesis presented at the University of World Literature named after A. M. Gorkij of Russian Academy of Science. Moscow (in Russian).
5. Traveller's journal – LiveJournal. Retrieved from: <https://andanton.livejournal.com/> (in Russian).
6. Traveller-smuggler notes or How it is easy to travel. Retrieved from: <https://travel-fanat.livejournal.com/> (in Russian).
7. Kozhevnikov, V., Nikolaev, P. (ed.). (1987). Literature encyclopedia dictionary. Moscow (in Russian).
8. Maslova, N. M. (1980). Traveller's essay: genre's problems. Moscow (in Russian).
9. Mihajlov, V. A. (1999). Traveller's genre evolution in the novels of the writers of the XVIII–XIX centuries. Thesis for a candidate degree in Philology 10.01.01. Volgograd (in Russian).
10. Mihel'son, V. A. (1974). Travelling in Russian Literature. Rostov n/D (in Russian).
11. Nikitina, N. A., Tuljakova, N. A. (2013). Travelog genre: a cognitive model. *Homo Loquens: aktual'nye voprosy lingvistiki i metodiki prepodavanija inostrannyh jazykov [Current linguistics issues and methods of foreign languages teaching. Magazine]* / ed. by I. Shchemelev. St. Petersburg, 191–199. Retrieved from: <https://www.hse.ru/mirror/pubs/lib/data/access/ram/ticket/Никитина,%20Тулякова.pdf> (in Russian).
12. Stecenko, E. A. (1999). A story written on the way... (Notes and travel essays in American literature of the XVII–XIX centuries). Moscow (in Russian).
13. Shhadrina, M. G. (2003). Evolution of the traveller's genre language. – PhD thesis. 10.02.10. Moscow (in Russian).
14. Shachkova, V. A. (2008). "Travelling" as a genre of fiction: theory issues. *Vestnik of Nizhegorodsk University named after N. I. Lobachevskij*, 3, 277–281 (in Russian).
15. Jufereva, O. V. (2013). Media-travelog in modern print: genre origins, specifics and modifications. *Vestik of Lviv University, Journalism.* 38, 235–241 (in Ukrainian).
16. Traveler. *Wikipedia.* Retrieved from: <https://ru.wikipedia.org/wiki/> (in Russian).

Стаття надійшла до редакції 30.10.2017.

Гусева Е. А. Путевой очерк и травелог: аспекты коммуникации

Жанр «путешествия», как и путевой очерк, занимает промежуточное положение между документальной и художественной литературой. Порой заметки путешественника могут напоминать мемуары, т. е. автор сначала вспоминает своё путешествие, а потом, записывая, снабжает его комментариями, лирическими отступлениями, экскурсами в историю. Продолжателем жанра «путешествия» стал травелог. Что-то «путешествие» и путевой очерк потеряли, однако многое и приобрели, это прежде всего доступность, наглядность, информационность, возможность выхода к широчайшему кругу реципиентов, пользователей Сети.

Ключевые слова: «путешествие», путевой очерк, травелог.

Guseva H. Traveller's Essay and Travelogue: Aspects of Communication

Research methodology. In our research we used the methods of generalization, comparison, analysis and synthesis, which helped to reconstruct and study the distinctive features of those forms of

communication between the author and the reader, which arise in the traveller's essay, «travel», and, finally, travelogue.

Results. We have considered the genres of «travel» as well as traveller's essay but to a lesser extent. Now new mass media gained a noticeable development, so we have done the characteristic of travelogue in its current state.

Novelty. The «traveller's» genre occupies an intermediate place between documentary and fiction. However, both the traveller's and essay genres have a similar narrative structure, defined by the identity of the narrator and the characters worlds; the author-character is present in the narrated story, he is a participant and an observer of the depicted events. Sometimes the traveller's notes may resemble memoirs, that is, the author first recollects his journey, and then, writes it down, supplying it with commentaries, poetic note, history comments and so on. Of course, new genre forms appear as a result of genres interaction. A travelog became a some kind of a continuer of a traveller's genre. Like the essay, it occupies an intermediate, borderline place between the fiction and documentary genres. If the traveller's essay is usually written after the end of the journey, when the author identifies in his work the most significant and vivid, in his opinion, episodes, the travelogue is a travel diary containing a detailed description of what is happening along the way, what witnessed and felt the traveller. Modern travelogs have rather useful quality which is visualization, it adds confidence in unfabled and impartiality of the narrative. The traveller's genre, like its «follower» traveller's essay, due to the improvement of the means of communication, received a new impulse to its development and transformation. Inevitably, these genres lost something but at the same time they have also gained the following features as availability, visibility, information, the possibility of reaching the widest range of recipients – the Internet users.

Practical value. The results of the study can be used in the development of special courses on the study of journalism genres.

Key words: «travel», traveller's essay, travelogue.